

Bilansowanie lokalne w funduszach europejskich dla województw. Aspekty techniczne, prawne, ekonomiczne i społeczne

Seminarium 24. projektu KlastER | 5 lipca 2022 | godz. 10:00-12:00 | On-line

Przesłanki seminarium:

Propozycja umowy partnerstwa dotyczącej zasad realizacji funduszy spójności w latach 2021–2027 pomiędzy Unią Europejską a Polską zawiera w ramach filara II, w celu „Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa”, sformułowanie o potrzebie sprostania wyzwaniu, jakim pozostaje "(...) zwiększenie udziału energii z odnawialnych źródeł (OZE) w miksie energetycznym. Dlatego wspierana będzie budowa i rozbudowa instalacji, a także magazynowanie energii ze wszystkich rodzajów OZE, instalacje hybrydowe i infrastruktura towarzysząca oraz sieci do odbioru energii z OZE. Ze względu na starzenie się krajowej infrastruktury energetycznej konieczna jest modernizacja infrastruktury energetycznej i gazowej na wszystkich rodzajach napięć i ciśnień do standardu sieci inteligentnych, jak również dalsza rozbudowa tej sieci. Rozwijana będzie też możliwość magazynowania energii”.

Dla realizacji tych postulatów w obszarze "wsparcie produkcji energii z odnawialnych źródeł" przewidywane jest aktywne działanie na rzecz rozwoju OZE, które przyczyni się do rozwoju inicjatyw takich jak klastry energii czy spółdzielnie energetyczne. Stabilność produkcji energii z OZE pomogą zapewnić instalacje hybrydowe łączące w sobie więcej niż jedno źródło OZE. Istotny wpływ na skalę wykorzystania OZE będzie mieć postęp technologiczny – zarówno w zakresie aktualnie znanych sposobów wytwarzania energii, jak i w zupełnie nowych technologiach, ale także w technologiach magazynowania energii. Proponowany zakres wsparcia obejmuje budowę i rozbudowę instalacji produkcji energii z odnawialnych źródeł wraz z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE w zakresie wytwarzania (I) energii elektrycznej oraz (II) ciepła. Wsparcie obejmuje także niwelowanie niestabilności produkcji energii z OZE – poprzez instalacje towarzyszące i równoważące produkcję energii (tj. instalacje hybrydowe) oraz wdrażanie na szerszą skalę instrumentów zarządzania popytem (DSM) – a także budowę lub przebudowę sieci umożliwiających odbiór energii z OZE.

W ramach realizacji tych celów przewidywany jest także obszar działań na rzecz wsparcia infrastruktury energetycznej i inteligentnych rozwiązań (smart grids). Zakres tych działań ma obejmować dostosowanie systemu przesyłowego i dystrybucyjnego, co ma istotne znaczenie dla zwiększającego się udziału odnawialnych źródeł energii w miksie energetycznym, a także dla tworzenia zdolności przyłączania niskoemisyjnych źródeł oraz rozwoju elektromobilności

i źródeł stabilizujących pracę systemu energetycznego w warunkach rosnącego znaczenia generacji rozproszonych. Inwestycje w sieci elektroenergetyczne i gazowe – w szczególności w rozwiązania inteligentne oraz możliwość magazynowania energii – wzmocnią rozwój samobilansujących się obszarów sieci elektroenergetycznej, takich jak klastry energii. Istotą budowania stabilnego i wydajnego systemu będzie równoległe rozwijanie elastycznych jednostek wytwórczych (obszar „efektywność energetyczna”), zarządzanie zużyciem energii u odbiorców i technologii służących bilansowaniu niedyspozycyjnych źródeł OZE (np. magazyny energii, a także tworzenie zachęt mających na celu przesunięcie poboru energii przez odbiorców w czasie i oszczędzanie energii elektrycznej dzięki wyposażeniu odbiorców w inteligentne liczniki.

Mechanizm lokalnego bilansowania warunkujący efektywne inwestycje OZE związany z funkcjonowaniem społeczności energetycznych powinien być wypracowany w ramach przygotowywanych przez gminy założeń do planów zaopatrzenia w energię. W art. 19 Prawa energetycznego w ust. 3, pkt 3 wskazano, że projekt założeń powinien zawierać: "(...) możliwości wykorzystania istniejących nadwyżek i lokalnych zasobów paliw i energii, z uwzględnieniem energii elektrycznej i ciepła wytwarzanych w instalacjach odnawialnego źródła energii, energii elektrycznej i ciepła użytkowego wytwarzanych w kogeneracji oraz zagospodarowania ciepła odpadowego z instalacji przemysłowych". Zaś „(...) w przypadku gdy plany przedsiębiorstw energetycznych nie zapewniają realizacji założeń, o których mowa w art. 19 ust. 8, wójt (burmistrz, prezydent miasta) opracowuje projekt planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, dla obszaru gminy lub jej części”. Tak opracowany i przyjęty plan "(...) powinien zawierać propozycje w zakresie rozwoju i modernizacji poszczególnych systemów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, wraz z uzasadnieniem ekonomicznym; 1a) propozycje w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii i wysokosprawnej kogeneracji”. Przy czym dla celów jego realizacji gmina może zawierać umowy z przedsiębiorstwami energetycznymi, a także wskazywać w drodze uchwały tę część planu, z którą prowadzone na obszarze gminy działania ze strony OSD muszą być zgodne.

Wyzwania dla województw w ramach formuł umowy partnerstwa

Założenia umowy partnerstwa dotyczące rozwoju OZE mają swoje odzwierciedlenie w propozycjach programów funduszy europejskich poszczególnych województw. Należy jednak zauważyć, że w ramach tych programów nacisk położony jest na pojedyncze instalacje OZE oraz magazyny energii, a także na wsparcie klastrów, bez wskazania konieczności działania tych społeczności energetycznych w formule lokalnego bilansowania. Tymczasem jednym z istotnych elementów dla efektywnego funkcjonowania klastra jest bilansowanie indywidualnych źródeł OZE oraz popytu w ramach jego społeczności

energetycznej obejmującej producentów i konsumentów. Ten proces – szczególnie w przypadku OZE – jest kosztowny zarówno z uwagi na nieprzewidywalność produkcji pojedynczego źródła, jak i konieczność wypracowania relacji z lokalnym OSD. Proponowane w dokumentach programowych klastry energii powinny więc być inspirowane i wspierane dla wprowadzania procedur przyłączenia i obsługi źródeł rozproszonych, współdziałając w tym zakresie z gminami. Formuła bilansowania lokalnego wydaje się kluczowa dla efektywnej realizacji zarysowanego celu funduszy europejskich, jakim jest zwiększenie efektywnego ekonomicznie udziału małych OZE w ramach planowanej transformacji energetycznej.

Cel Seminarium

Celem seminarium jest określenie, jakie przesłanki techniczne, ekonomiczne, prawno-organizacyjne oraz społeczne – w rozumieniu udziału poszczególnych prosumentów oraz odbiorców – powinny być spełnione, aby wdrożyć w ramach przygotowywanych i proponowanych projektów funduszy europejskich dla województw mechanizmy bilansowania lokalnego. Możliwości wprowadzenia takich rozwiązań wynikają z prac prowadzonych dotychczas w ramach projektu KlastER. Były one przedstawione w artykule Ryszarda Cetnarskiego, Serhiy Penskyiego i Karola Wawrzyniaka dotyczącym koncepcji usług autobilansowania, opublikowanym w czasopiśmie „Energetyka Rozproszona” 4, 2021: 19–39.